

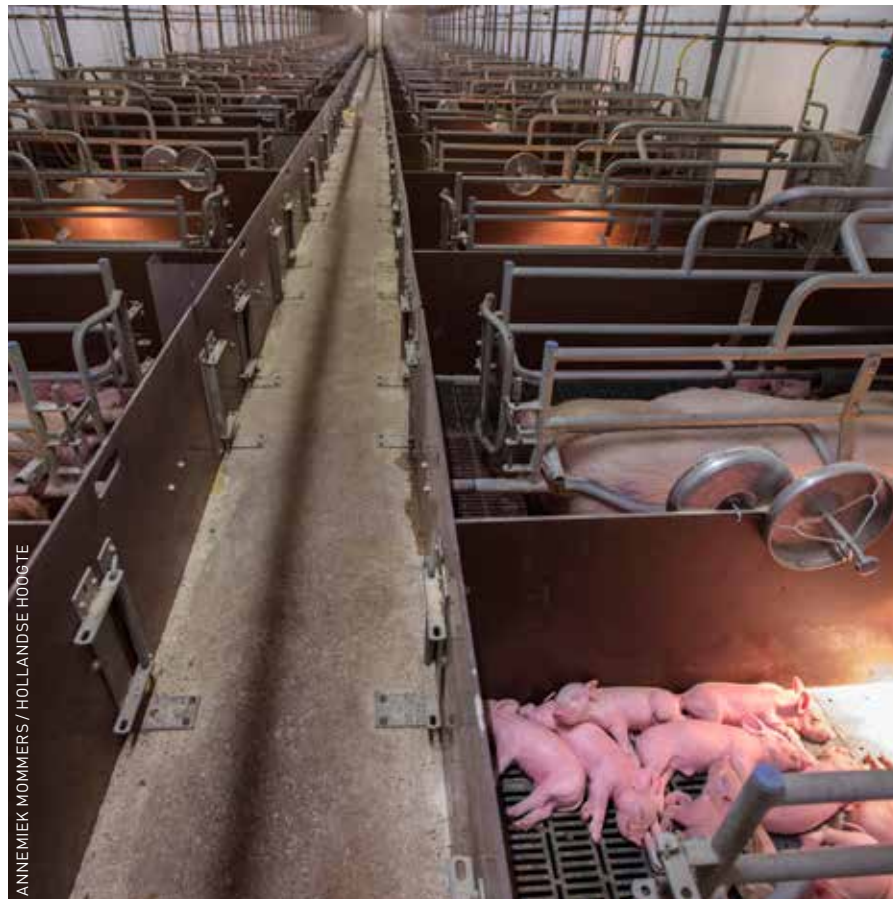
Eva Nyst

e.nyst@medischcontact.nl

@medischcontact

Brabantse chirurg strijdt voor gezondere lucht

Nederland voldoet niet aan de Europese normen voor schone lucht. De Brabantse chirurg Ignas van Bebber lobbyt in Brussel met zijn Artsenforum tegen luchtvervuiling door de intensieve veeteelt.

ANNEMIEK MOMMERS / HOLLANDSE HOOGTE

Toen chirurg Ignas van Bebber twee jaar geleden betrokken raakte bij de ‘mestdialoog’ in Brabant, had hij al snel door dat mest niet het enige probleem was dat aan de intensieve veehouderij kleefte. Antibioticaresistentie zoals vee-MRSA, ESBL en zelfs resistentie voor het laatste redmiddel colistine, resistente schimmels, zoönosen zoals Q-koorts en hepatitis E, het heeft allemaal een brede impact, zegt hij. ‘En dat zijn lang niet allemaal ernstige ziekten. Maar als je echt ziek wordt of immuungecompromiteerd raakt door chemotherapie, dan heb je gewoon kans dat je doodgaat aan de gevolgen van bijvoorbeeld een simpel dragerschap van het hepatitis-E-virus.’

Fijnstof

En dan is er nog de invloed van de intensieve veehouderij op de luchtkwaliteit via geurhinder en fijnstof. Ammoniak uit mest reageert in de lucht met stikstof-oxiden uit verkeer en industrie. Zo ontstaan fijnstofdeeltjes die honderden kilometers verderop nog te vinden zijn. Ruim 60 procent van het fijnstof in Nederlandse steden is van dit soort makelij, stelde het RIVM in 2016 en concludeerde: ‘In Europa wordt daardoor meer dan de helft van de vroegtijdige sterfte door luchtverontreiniging beïnvloed door ammoniakuitstoot uit de landbouw.’ Daarbij komt het methaan dat koeien uitademen, dat het ozongehalte verhoogt en dat leidt weer tot cardiopulmonale problematiek. Het RIVM constateerde dit jaar in het ‘Onderzoek veehouderij en gezondheid omwonenden (VGO)’ dat burens van boeren meer last hebben van longontsteking en een verminderde longfunctie en juist minder van astma en allergie. Volgens een factsheet van GGD Hart voor Brabant hebben mannen in Brabant sinds vijftig jaar het vaakst longkanker, voor de Brabantse vrouwen geldt dat sinds tien jaar. In Noordoost-Brabant is de sterfte aan kanker bovendien 12 procent hoger dan op basis van leeftijd en geslacht mag worden verwacht, aldus de GGD.

STAAT VOOR DE RECHTER

Op 14 november diende de bodemprocedure waarin Milieudefensie eist dat de staat het recht op gezondheid respecteert en beleid voert dat aan Europese regels van luchtkwaliteit voldoet. In september stelde de rechter Milieudefensie in een kort geding al in het gelijk. Als de rechter opnieuw tot die conclusie komt, dan moet het nieuwe klimaatbeleid van Rutte III op de schop. Het Planbureau voor de Leefomgeving berekende eind oktober dat dit plan leidt tot slechts de helft van de uitstootreductie die nodig is.

Emotionele bijeenkomsten

Chirurg Van Bebber besloot te gaan lezen. Medische literatuur, maar ook beleidsstukken over natuur en milieu, landelijke rapporten, publicaties over chemische en fysische aspecten van onze atmosfeer, websites voor veehouders, enzovoort. Van Bebber: 'Een totaal ander vakgebied, dat is wel even wennen in het begin, maar dat moet gewoon, anders word je overruled door mensen die er wel goed in zitten, maar bepaalde belangen hebben en daarvoor eenzijdig informeren.'

Van Bebber vormde ook een club, met 'Q-koortsman' en arts maatschappij en gezondheid Jos van de Sande, en Hans Zaaijer, hoogleraar bloedoverdraagbare infecties – met zoönosen als aandachtsg gebied – aan AMC en Sanquin Bloedvoorziening. Dit Artsenforum Gezondheid, Natuur en Milieu (AGNM) wil samen optrekken: achter de schermen, en soms in openbare debatten met politici, boeren en burgers. Van Bebber: 'Dat zijn vaak heel emotionele bijeenkomsten. Boeren beginnen dan te roepen en te schreeuwen. Dat is gewoon even niet fijn.'

In Brussel praten

Er zijn zeker overwinningen waar het Artsenforum heel blij mee is: zo gaat de discussie over luchtverontreiniging niet alleen meer over verkeer en industrie, maar nu ook over de intensieve veehouderij. In Brabant is de mestdialoog – waarin het vooral de vraag was hoeveel mestfabrieken erbij moesten komen en waar ze moesten staan – nu omgevormd tot een gesprek over ammoniak en fijnstof. En Van Bebber ziet veel gezondheidswinst in de uitspraak van de provincie Noord-

Brabant dat oude stallen al in 2020 moeten worden afgebroken en niet in 2028 zoals eerder was bepaald. Toch lijkt het erop dat regionale partijen, Provinciale Staten en de Nederlandse overheid 'een te groot vermeend belang in de landbouw hebben, waardoor ze niet altijd compromisloos voor gezondheid kiezen', stelt Van Bebber. Reden voor zijn Artsenforum om met het European Environmental Bureau in Brussel te gaan praten, afgelopen voorjaar voor het eerst. 'Daar is oog voor de probleemgebieden met intensieve veehouderij die we hebben in Nederland, maar ook in Vlaanderen, Denemarken, Bretagne en de Italiaanse Povlakte. We hebben ervoor gepleit om

'Er zijn veel te weinig milieuarsten'

de negatieve impact van landbouw op volksgezondheid, natuur en milieu als een geheel te benaderen. Dat idee is nieuw voor ze, maar ze vinden het wel interessant.' Komend voorjaar organiseert het Artsenforum met anderen in Brussel voor EU-organisaties en politici een symposium getiteld: 'Break free from the Herd - Towards a healthy future for European animal farming'. Doel is een veeteeltsector die niet langer een gezondheidsrisico vormt en de

adoptie van WHO-waardes voor fijnstof, wat een halvering betekent.

Niet weggijken

Het Artsenforum geeft bij voorkeur ongevraagd advies. Net als in Brussel zijn er ook in Nederland allerlei instanties die gezondheidsvragen beantwoorden, zoals GGD, RIVM, Universiteit Wageningen enzovoort. Van Bebber: 'Maar vaak hebben deze instellingen een betalende opdrachtgever, waardoor er andere belangen een rol kunnen spelen. Er is een groot verschil tussen enerzijds het beantwoorden van vragen en anderzijds het aan de kaak stellen van een serieus gezondheidsprobleem. Dat laatste doen wij.' Volgens Van Bebber is dat ook het probleem waar veel milieuarsten mee worstelen: 'Er zijn veel te weinig milieuarsten en ze zijn soms te gebonden aan een te beperkte vraagstelling. Het Artsenforum heeft maar één belang, het gezondheidsbelang van mens en milieu.'

Van Bebber kijkt terug op 'een Spartaans anderhalf jaar', waarin hij al zijn vrije tijd – naast een volledige baan als chirurg in het Jeroen Bosch Ziekenhuis – stak in lezen over milieu en gezondheid. Hoewel hij in emotionele situaties terecht komt met boeren die zich in hun bestaan bedreigd voelen, is de 'goede zaak' voor hem geen emotionele kwestie meer: 'In het begin liet ik me weleens overdonderen en vroeg ik me af: waar ben ik nu toch in beland? Maar je moet steeds op de inhoud terugkomen.' Het Artsenforum hoopt dat artsen niet weggijken van milieuproblemen. Van Bebber: 'We zijn zo bezig met ons eigen vakgebiedje. Maar deze gezondheidsproblemen moeten breder bekend worden. En het idee van "schoenmaker, blijf bij je leest" moet worden doorbroken. Soms moet je daar met een paar man aan ontsnappen. Maar dat moet je kunnen en daar moet je zin in hebben.' ■

web

Meer over dit onderwerp vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl/artikelen.